

Locuinti'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancate nu se voru primí decatu numai de la corespundintii regulari ai „Federationii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIONEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominee'a.

Prețulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu întregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romanii

pre a. întregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Soire electr. part. a „Feder.“

Data in Aradu la 26 ian. 5 ore 50 min. s'ca.
Sosita in Pest'a „ 26 „ 6 „ 15 „ „
„ la Redact. „ 26 „ 7 „ 20 „ „

Stanescu alesu cu aclamatiune de ablegatu in Chisineu. Multime mare, ordine esemplaria, entusiasm nemarginitu.

Discursulu de aperare

pronunsiatu de

Ionu Porutiu

in ianuariu alu anulu curinte, inaintea camerei juratiloru d'in Pest'a.*

(Urmare.)

Éca situatiunea trista, esplotata prin aristocratia d'in Transilvania in unu modu inumanu; se servesca aci de celu mai infioratoriu esemplu esposesiunarea barbara a unei comune intregi, Tofaleu, prin baronulu Carolu Apor, presedintele tablei regesci d'in Transilvania si demnulu reprezentante alu aristocratiei magiare de acolo. De siguru, s'au intemplat multe, forte multe esposesiunari particulare, despre cari tu tacutu telegramele. Inse glori'a, de a areta Europei civilizate justitia Transilvaniei in cele mai triste colori, a fostu rezervata baronulu Carolu Apor, unu presedinte alu justitiei transilvane, unu omu, care ar' trebui sa fia esemplariulu justitiei, filantropiei, blandetiei si alu nobletiei, asié catu nu potemu decatu sa rosiu, avendu in fruntea justitiei in Transilvania asemene omeni, ca famosulu bar. Carolu Apor, si inca chiaru in epoca, precum se pretinde, a constitutiunismului.

Intr'adeveru, pentru a poté afla esposesiunari de comune intregi, ar' trebui sa ne rentorcemu departe in epoca barbara; ca ci casuri ca celu de la Tofaleu nu se mai intempla asta-di nece chiaru in staturile cele mai primitive si neculte; celu pucinu in Turci'a, unde domnesce despotismulu si arbitriulu, asemene casuri sunt neaudite.

Eu afirmu de nou, ca situatiunea de dreptu publicu si privatu a Transilvaniei este anarctica si ca conduce de a-dreptulu la revolutiune, daca numai acei-a, cari sunt chiamati a conduce destinele poporului, nu se voru nesu a delaturá reulu si a rumpe arbitriulu aristocratiei cu sinceritate deplina, conformu justitiei, pentru ca asié, se domnesca dreptulu, legea si justitia acolo, unde asta-di arbitriulu, anarctia si despotismu inhumane sunt fapte de tote dilele.

Chiaru daca asiú fi eu singurulu, care asiú vedé una asemene situatiune in Transilvania, care asiú vedé disordine, anarctia si confusiune acolo, unde tota lumea ar' vedé ordine, dreptate si stare normale: dlu procuroru generale ar' poté celu multu se dica: „Éca unu omu de compatimitu!“ Inse nu sum eu singurulu, care judecu asié despre Transilvania; sunt alti barbati onorabili, cari au mai multa sciintia, esperiintia si sagacitate decatu mine si cari constateza pre deplinu totu ce am afirmatu eu in articulu incriminatu cu privire la referintiele d'in Transilvania si totu ce afirmu inca si asta-di.

Ar' fi forte ostenitoriu, daca m' asiú provocá la tote câte s'au scrisu in acésta privintia in diurnalistic'a opusetionale; va fi destulu, daca me voiu provocá numai la câte-va nume si intre acéste-a mai vertosu la Mauritiu Jókay, alu carui-a patriotismu, activitate neobosita si eruditiune nu potú fi contestate decatu prin mercenari.

Acestu publicistu magiaru, deputatu dietale, barbatu independent si de mare renume scrie cu privire la Transilvania in diurniulu seu „Hon“ editiunea de sera, de la 18 octobre alu anulu trecut, urmatoriele: „Pana ce in Ungari'a existe orecare ordine sociale, pana atunci Transilvania se

* A se vedé actulu de acusatune in Nr. 146. alu „Fed.“ d'in anulu trecut, st. v.

afla intr'una stare esceptiunale; ca, de esemplu, Cattaro.“ Apoi, éca cum eschiamu Jókay mai la vale: „Tatarii au venitu ore in Transilvania, seu dora epoca de hotia a fortaretieloru cavaleresci se repetiesce in Transilvania, ca ci acolo se demanda chiaru si d'in aeru? De la cine incetia diregatorii transilvani detorintiele oficiali, sociali si umanitare, dora de la pasiele turcesci, cari aruncau in tiepa pre nefericiti giari, seu de la nisce omeni ca Bast'a, cari si aflau placerea in decapitarea victimeloru nenorocite?“

Totu in diurniulu „Hon“ de la 3 decemvre alu anulu trecut, a aparutu d'in pen'a lui Ludvigh continuatiunea unui articlu intitlatu: „Trebue ore ca Transilvania se devina Irlandia“, unde se dice: „Aci nu este vorba nece de partita drepta nece de stanga; aci este vorba de umanitate, de dreptate si mai vertosu de esistintia patriei. Fara de voia, trebue se marturisimu, ca nu existe in tota lumea civilizata una procedura civile, in poterea carei-a sortea unoru comune intregi se depinda numai de la dechiratiunea arbitraria a unui omu, data in causa sa propria, si se nu pota existe alte probe decatu juramentulu unui omu interesatu.“ Totu Ludvigh scrie in acelu-a si articlu: „Nu este ore rusnatoriu pentru noi, ca vaetele nefericitoru au fostu audie mai curendu in Bucuresci decatu in patria loru propria? Se avemu grige, ca Transilvania se nu devina Irlandia Ungariei!“

Mauritiu Jókay scrie éra-si in diurniulu „Hon“ de la 4 ianuariu alu an. curinte in articulu intitlatu: Reprivre: „Nu este iertatunca Transilvania se fia pasialiculu Ungariei.“

Intrebu, pentru ce dice acésta Jókay? Pentru ca intr'adeveru, Transilvania este pasialiculu Ungariei si sar' poté numi dora cu mai multu dreptu: pasialiculu aristocratiei magiare de acolo.

Totu in diurniulu „Hon“ de la 12 ianuariu alu anulu curinte, Bela Lukács scrie cu privire la Transilvania: „Se nu ne amagimu, situatiunea d'in Transilvania este desperatoria. Nedreptarile trecutulu, sistemele guvernamentali nenumerate, cari s'au perendatu unulu dupa altulu, au produsu frupte fatali. Reulu, morbulu existe: erumperea lui pote fi impededata in modu artificiosu pentru catu-va tempu, inse sugrumata pre deplinu, nu. Daca voimu, ca morbulu se nu fia stricatiou, trebue curatu.“ Apoi, mai la vale, despre aristocratia magiara d'in Transilvania: „Una parte a elementulu magiaru d'in Transilvania formeza una casta plina de prejudicie, carea nu are alta ocupatiune decatu a invocá epoca de auru a jobagieia sclavagiulu vechiu.“

Ba, in fine, chiaru si „Pesti Napló“ dice in unulu d'in numerii sei d'in decemvre, ca Europ'a civilizata se va mira, ca referintiele de posesiune sunt atatu de anarctice la noi, catu se potú esposesiuná chiaru si comune intregi.

Apoi, cumcá elementulu romanu d'in Transilvania este espusu in cea mai mare mesura arbitriulu aristocratiei magiare, este evidentu d'in impregiurarea, ca aristocratia este numai magiara, éra majoritatea elementulu poporulu d'in Transilvania este romana. Nu este aci vorba de cestiune natiunale, ci de dreptu, de legi juste, de umanitate si chiaru de restituirea si consolidarea pacci si leniscei publice, calcate in peciore si insultate de aristocratia transilvana carea, prin asemene procedura, potentieza nemultumirea si desperatiunea, acéca ce nu pote fi decatu dorerosu pentru toti acei-a, caroru-a li zace la anima una patria fericita, pacinica si in floritoria, una patria, carea se fia mama dulce toturoru-a. Nu am provocatu eu pre romani la conturbarea violinta a pacci si leniscei publice, candu am scrisu ca: „Telegramulu celu publicaramu mai susu ni dá una trista si infioratoria doveda, ca arbitriulu si anarctia si-a ajunsu culmea in Transilvania, ca starea acé-

tui principatu nefericitu nu se mai pote suferisica de voru continuá aristocratiei magiari impilarile loru, Romaniloru nu li va remané decatu se strige „pro ara et focis“; nu, numai una logica deosebita pote se scota d'in frasele citate unu asemene intielesu precum voiesce Dlu procuroru generale; nu adresezu eu romaniloru acésta esclamatiune resbelica „Pro ara et focis“, nece in modu directu nece implicitu, ci d'icu chiaru si lamuritu ca: daca aristocratia magiara nu va incetá de a despoia si de a oprime poporulu, atunci situatiunea va conduce de a-dreptulu la revolutiune. Au dora Dlu procuroru generale, seu bar. Carolu Apor seu intrega aristocratia magiara d'in Transilvania ni potú dá ore garanti'a ca, daca se voru repeti numai câte-va casuri ca celu de la Tofaleu, poporulu va remané in lenisce, si-va conservá mintea sanetosa, nu va desperá si nu va fi impinsu la fapte subversive? Nu se amagesca nece baronulu Carolu Apor, nece altii, cari posedu mi si mi de jugere de pamentu, de campie intinse, etc., si cari se sentiescu fericiti daca, in tempu de ierna, potú se arunce d'in locuintiele loru in mediu-loculu drumulu 300 suflete de omeni pentru a-i espune peritiunii, foamei si eleminteloru naturei, sub titulu ca acei-a sunt dilei, taxalisti seu sciueuce; fiulu poporulu inca trebue se aba una palma de locu, una coliba misera, cari trebue se fia proprietatea sa, in carea se nu lu pota conturbá nece Ilustritatea sa bar. Carolu Apor, nece nimene altulu; fiulu poporulu inca trebue se se senta fericitu in patria sa, ce o apera cu sangele seu si o sustiene cu dările cele grele. Nu voiescu eu comunismu, ci voiescu dreptulu, dreptatea, multamirea generale, pacea si leniscea publica.

Acéste sunt suaturile ce Dlu procuroru generale ar' trebui se le recomende atentiunei Dlu ministru alu justitiei, in locu de a me acusa pre nedreptulu de conturbarea pacci si leniscei publice si a cere in contr'a mea aplicarea §-lui 9 alu legi de pressa, d'in singur'a cauza, ca am cutezatu a espune starea si referintiele de dreptu a le Transilvaniei in tota goletatea loru, ca am denunciatu opiniunei publice pucin'a umanitate a superbe aristocratie d'in Transilvania, ca mi-am radicatu modest'a mea voce in interesulu dreptulu, justitiei si alu ecuitatii atunci, candu am vedutu ca, sub referintiele si institutiunile nefericite, esceptiunali si apesatorie a le Transilvaniei, omeni a la Apor si-batu jocu de umanitate si de cele mai sacre drepturi a le acéste-a. Asié este, consciintia si fiintia mea omenesca mi spune, ca eu n'asiú poté face nece chiaru cu animalele irrationabile acéca ce baronulu Carolu Apor, unu presedinte alu tablei regesci, unu domnu cu titulu de „ilustrissimu“ a fostu capabile se faca cu 300 suflete de omeni, betrani, femei si copii. Una asemene fapta monstruosa mi ar' uicide consciintia, eu nu m'asiú mai considerá de omu ci de monstru; nu numai ca asiú fi demnu de a ocupá unu locu onoricu si magnificu in societate, ci nece chiaru celu d'in urma.

Acésta asistocratia trandava, egoistica si lurosiosa voiesce ore Dlu procuroru generale a-o aperá contr'a poporulu, care este laboriosu, crutiatoriu, nobilu si care si-sacrifica in cea mai mare mesura sangele si averea pentru patria sa; voiesce ore dlu procuroru generale a luá sub scutul seu pre una aristocratia, carea nu este magiara decatu dupa nume, éra in fapta este turcesca si tataresca, ca ci eu consideru pre adeveratulu magiaru de iubitoriu de dreptu si dreptate, de loialu si cavalerescu. Ce? Dlu procuroru se inspira pentru una aristocratia carea este singur'a cauza, ca natiunea romana si cea magiara, intrunite prin sorte, nu potú traí un'a cu alt'a in amicitia si iubire? Da, acésta aristocratia acitia nenultumirea, alimenteaza si immultiesce ur'a intre natiunea romana si cea magiara; acésta aristocratia este, alu carei-a arbitriu si despotismu ar' trebui infrénate in Transilvania, — in interesulu

pacei și leniscei publice, — prin legi și instituțiuni juste și umane; această aristocrație conturba pacea și leniscea publică prin faptele sale inhumane, și nece decât eu, care am reclamat numai dreptul și dreptatea, avându convingerea, că cruditatea, barbaria și inhumanitatea, alu caroru-a exemplu înfloratoriu este casul de la Tofaleu, nu pot să fie nece decât salutare și numai periculoasă și funeste în consecințele lor.

Acést'a este ore ce'a ce Dlu procuroru generale numesce provocare la conturbarea violența a pazei și leniscei publice? Unde este aci una intențiune — nu d'eu directă — ci numai ascunsă, carea ar' tinde a produce, a provocă una rescola?

Nu mai interpretatiunea cea mai falsă pot să scota d'in articolu meu una asemene intențiune.

Mi remane inca de a răspunde la cele-lalte puncte de acusatune.

Pentru a dovedi d'in tote poterile, că intențiunea mea a fostu seditiosă, Dlu procuroru generale se provoca la urmatoriulu pasagi d'in articolu meu, și a nune d'in aline'a a dou'a, unde se d'ice: „Pentru ce a solvit u poporulu, cu sudorea faciei sale, milioanele cele multe de desdaunare? Pentru ca asta-disă fia despoiatu de proprietatea sa in modulu celu mai barbaru, pentru ca sutede suflete să fia aruncate d'in casele lor in mediul oculu drumulu.”

Acést'a incriminatiune este combatuta in destulu prin argumintele mele de mai sus; nu voiescu se ve ostenscu pretfos'a atențiune prin repetitiuni monotone.

Totu pentru a me incriminã, Dlu procuroru generale se provoca la urmatoriile pasagi d'in aline'a a 4 a articolulu meu: „Nu va trece multu tempu, asta-dimane, tribunalele magiare voru dechiarã pretoti Romanii d'in Transilvania de proletari, de omeni fără de patria, fără de vetra parintiesca. Acést'a este dreptatea?” Mai de parte:

„Tu, poporule, tu n'ai nimicu, tote sunt proprietate exclusivã a cătoru-va familie, cari au singurulu meritu de a nulucrã nimicu, de a senutri numai d'in sudoreata, de ate alungã d'in casele strabuniloru tãu.” Apoi

„Ministeriulu de justitiã magiara d'in Pest'a ti-a infiintiãtu tribunale urbariali pentru ca să te despoie de totu ce ai, pentru ca totu pamentulu tãu s'eludde nobilimeii magiare; acést'a este dreptatea ce ti se face in constitutiunismulu magiaru.”

La aceste incriminãri răspundu in scurtu, că daca baronulu Carolu Apor, pusu in fruntea justitiei in Transilvania, a sciutu să ne dè unu exemplu atâtu de înfloratoriu alu filantropiei și iubirei sale de dreptate: nu este chiaru imposibilu, ca cele-lalte tribunale urbariali, compuse cea mai mare parte și in preponderanția d'in elemente aristocratice, să urmeze și ele esemplulu marelui loru maiestru.

Èia ce se țiene de infiintiarea tribunalelor urbariali transilvane prin ministeriulu de justitiã magiara, nu am să d'icu alta ce contr'a incriminatiunii nefundate a Dlu procuroru generalu decâtu, eu nu am atribuitu și nu am potutu să atribuescu organulu supremu alu justitiei una intențiune rea, ci, d'in contra, eu presupunu mai înainte intențiunea buna decâtu cea rea nu numai intr'unu omu de incredere publicã ci chiaru și in fia-care omu particulariu; inse, dorere, consecințele triste și funeste trecu preste intențiunea poteprebuna a Dlu ministru de justitiã. De altminte-a sum in dreptu deplinu a face reflesiunile că ar' fi fostu mai corect, mai constitutiunalu și mai justu, daca tribunalele urbariali, infiintate in 1868 pentru nefericit'a Transilvania, s'aru fi basatu pre lege și nu numai pre unu mandatu dietale; daca aceste tribunale nu aru fi fostu constituite prin denumiri directe ci prin alegeri; da, această procedura ar' fi fostu mai justã, mai ecuitabilã, căci acolo unde este vorb'a de meo et tuo, acolo unde e vorb'a de cele mai delicate cestiuni, de raporturi de posesiuni neregulate, de proprietatea pamentulu a mfi și mfi de cetatiani, de bazea bunastarei materialu a poporulu, intrevenirea poterei esecutive nu este destulã, ci acolo este necesaria una lege votata de diet'a țierei și sancțiunata de Majestatea Sa; acolo

nu este destulã denumirea oficialã, ci trebuie să se manutienã dreptulu de alegere alu poporulu cu privire la judecatori, cari sunt chiamati a pronunciã sentinție immedie a supr'a celoru mai sacre drepturi ale sale; căci unele familie și individi potu să esecite la denumiri influenție mari și stricatiose, pana ce interesele se potu complanã mai bine prin alegeri. Intrebu, cum s'a și potutu intemplã ore, in intiesulu constitutiunii, ca, pana ce tribunalele civili, penali și orfanali d'in Transilvania se bazea pre principiulu alegerei, chiaru tribunalele urbariali să fia constituite prin denumire oficialã?

Inse, afara de aceste, daca suntemu atâtu de nefericiti de a nu avé inca nece asta-di referinție de posesiuni regulate in Transilvania, ar' fi fostu consultu, ca patent'a urbariale absolutistica d'in 21 iuniu 1854, carea nu este de câtu una confusiune de principie, să fia fostu inlocuita prin una lege chiara și umanã, prin a carei-a aplicatiune justã s'ar' fi usiuratu nu numai sortea asupritoria a poporulu romanu d'in Transilvania ci și a celui magiaru. Asié este, căci daca traimu in constitutiune, nu ar' trebui să revocãmu epoc'a lui Bach. Au dora starea esecptionale a Transilvaniei va fi eterna, comisariulu regescu nu se va mai miscã de acolo, Transilvania nu va mai scapã neci-una-data de acele instituțiuni ruginite, cari sunt in cea mai flagrante contradicțiune cu civilisatiunea, cu umanismulu de asta-di? S'eu, daca guvernulu a comis negliginție și daca respectivii deputati dietali nu au fostu capabili a descoperi situatiunea și a recomandã remedie, press'a inca trebuie să taca? Acést'a să fia ore dorinția Dlu procuroru generale? Dupa parerea mea, acést'a nu ar' fi una procedura salutarã; eu mi-amimplenitu numai detorinția și am usatu numai de dreptulu libertãtii pressei, candu am descoperitu guvernulu și opiniunii publice situatiunea periculoasă și funesta a Transilvaniei.

Nu intențiunea de a provocã rescola, ci numai sincer'a mea dorinția pentru binele publicu m'a indemnatu la ce'a ce am scrisu in aline'a a 6 a articolulu meu, unde d'icu: „Telegramulu mentiunatu nispuce, dreptu ace'a, ce are să astepte poporulu d'in Transilvania d'in parte aristocratiei magiare: despoiare totale de pamentulu s'eu și una miseria d'intre cele mai triste; — asié este, ni-s'a rapitu limba, natiunalitatea, autonomiã țierei, urmeza acuma să ni se rapesca și proprietatea pamentulu, să fimu espusi d'in locuintiele nostre, și betranii și coppii să fia dati in man'a elementeloru naturei.” Apoi unde mai adaugu: „Urmati, domniloru, mai de parte pre acést'a cale, veti vedé, unde ve va conduce, veti vedé, voi omeni fără sufletu, ce potesă face desperatiunea unu poporu.”

Nu este aci locul, ca să espunu istoriã fatalã a Uniunii Transilvaniei cu Ungariã, ca să aretu batu-jocur'a ce s'a facutu Transilvaniei in 1863, ca să esplicu modulu, cum in 1865 fũ conchiã mata una dieta in Clusiu și, in fine, ca să-mi dau parerea despre resolverea cestiunii natiunali, — nu este chiamarea mea aci, in acestu locu, de a face politica, — ci in totu casulu aci este locul de a-mi esprime convingerea că, daca, precum se afirma, uniunea este factã și daca avemu una constitutiune reprezentativã, se pote pretinde cu totu dreptulu, ca să nu fimu batu-jocur'a Europei, ca să nu se intemple asta-di, să d'icu d'ara, d'upa restituirea deplina a constitutiunii, ace'a ce nu s'a intemplatu nece sub guvernamentulu absolutisticu alu lui Bach, ace'a ce nu se intempla nece in Turciã nece in Russiã și, dora, nece in staturile cele mai barbare asiatiche; se pote pretinde d'icu, cu totu dreptulu, ca ordinea socialã, pacea și leniscea publicã să nu fia conturbate de unã castã egoista și ca poporulu să nu fia aruncatu pre terenulu periculosu alu desperatiunii. S'eu, crede dora dlu procuroru generale, că casulu de la Tofaleu nu a provocatu una iritatiune profundã nu numai in întreaga Transilvania și Ungariã, ci, in destulã mesurã, chiaru și in strainetate, asié că, între altele, inusu-si diuariulu francesu atâtu de latitu „L'Indépendance belge” inca s'a înfloratu de acestu casu? Se pote, că celu ce siede in ch'ia caldã și astepta prim'a fia-carei lune pentru a-si scote lef'a d'in cass'a statulu, remane rece ca ghiac'ã audindu despre vre-unu casu ca celu de la Tofaleu; inse altminte voru vorbi de siguru cele 300 suflete de omeni, cari de la 2 octobru pana la 1 noemvre au tabaritu sub ceriulu liberu, in frigu și ploia, cari au fostu aruncati

d'in locuintiele lor, licitandu-li-se totã averea, de cari nu s'a ingrigitu nece ministeriulu de interne d'in dulcea noastră patriã, nece organele de securitate publicã și, in fine, ale caroru vaete, precum d'ice Ludvigh, au fostu audite mai de graba in Bucuresci decâtu in patriã loru propria. Provoeu era și pre Dlu procuroru generale, ca să-mi răspunda aci înainte de a me acusã de conturbarea violența a pazei și leniscei publice și a cere in contr'a mea aplicarea §-lui 9 alu legi de presã.

(Va urmã.)

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 24. ian. 1870.

Presiedinte: Paulu Somsich. Notariu: Ales. Bujanovics. D'in partea guvernulu au fostu de facia ministrii: Melch. Lónyay, Balt. Horváth Stef. Gorove, Col. Bedekovics și c. Georgiu Festetics.

Dupa autenticarea procesulu verbalu alu siedintiei precedinte, presiedintele anuncia camerai mortea cont. Lupu Bethlen, deputatu alesu in cottulu Cetãtii-de-Balta, in Transilvania, invitandu pre deputati a se presintã la 2 ore d. m. la beserec'a reformata, pentru a dã colegulu loru onorea d'in urma. Camer'a si-esprime, protocolaru, condolintiã pentru mortea membrulu s'eu.

Dupa ace'a se presintã diferite petitiuni, cari se tramitu la comisiunea petitiunaria.

Stef. Rudnã y întreba pre ministru de finantie, ce l'a indemnatu pre domniã sa, că in cottulu Nitr'a, cu unã popuratiune mai bine de 360,000 suflete, a infiintiãtu numai unu oficiu salinariu, și si pre acestu-a l'a asediatu la marginea cottulu, asié câtu numai unu cercu alu cottulu si-pote acoperi lipsele de sare?

Minist. Lónyay y răspunde, că a facutu acést'a d'in respecte economice. Molcomesce pre interpelatore d'icundu, că, d'upa terminarea călii ferate in cottulu Nitr'a, tote tienuturile acelu a voru poté, cu usioretate, contrage sare de la numitulu oficiu. — Interpelatorele e multiimitu cu responsulu ministru, și camer'a-lu ie spre sciintiã.

Balt. Halász y interpeleza pre ministru de culte și instructiunea publicã in privinția manualulu de statistica alu profesorulu dr Ales. Konek, care se propune la Universitate d'in Pest'a, d'icundu, că Ungariã se presintã in numitulu manualu de unã provincia austriacã.

Em. Huszãr y interpeleza pre ministru de comunicatiune in privinția călii ferate Chichind'a-Mare-Becichoreculu-Mare-Panciov'a, întrebandulu, in ce stadiu se afla numitã cale feratã, și ce are guvernulu de cugetu a face, pentru a terminã, câtu se pote mai curendu, construirea călii ferate d'in cestiune? — Se voru comunicã ministriloru concerninti.

Em. Ivánka y roga camer'a pentru a pertratã, de odatã cu bugetulu ministru pentru aperiãrea țierei s'eu cu pensiunile, proiectulu s'eu de concludu relativu la prevederea honvediloru invalidi d'in 1848, a veduveloru și a orfaniloru lor, presintatu la 12 dec. a. tr.

Col. Ghyez y propune, ca proiectulu d'in cestiune să se pertrateze de odatã cu preliminarulu ministru pentru aperiãrea țierei. — Se primesce.

Urmeza la ordenea dilei finea desbaterei speciali a supr'a bugetulu ministru de finantie.

Se primescu fără discutiune titele: Avere mobile a statulu specificata cu 185,900 fl., erogatiuni diverse 51,000 fl., și perceptiuni diverse 238,200 v. a.

Dan. Irányi y cere esplicatiuni de la ministru de finantie in privinția manipularii venituriloru intercalarie.

Minist. Lónyay y dechiarã, că nu-i-a vanitu înainte atari venituri, altcum acele nu apartienu resortulu domniei sale, ci celui-a alu ministru de culte și instructiunea publicã.

Dupa unã discutiune mai lungã, la carea participa mai multi oratori, Ionu Ludvigh presintã urmatoriulu proiectu de concludu: „Camer'a enuncia protocolaru, ca veniturile intercalarie a le episcopieloru și arceiepiscopieloru vacante, să se induca pre venitoriu, ca acoperiri, in bugetulu ministru de finantie.”

C. Ferd. Zichy y adauge la proiectulu d'in cestiune, ca acelu-a să se discute de odatã cu bugetulu ministru de culte și instructiunea publicã; era Colom. Tiszã y spriginesce motiunea comisiunii fin., conformu carei-a cestiunea acést'a să se discute in alta di in presintia ministru de culte.

Camer'a admite motiunea comis. fin., și decide punerea la ordenea dilei a proiectulu de concludu, presintatu de Ionu Ludvigh, d'upa deliberarea bugetulu.

Franc. Pulszky y raporteza d'in partea comis. fin. in privinția imbunatatirii lefeloru oficialiloru subalterni.

Col. Ghyez y e de opiniunea, ca camer'a să accepte raportulu comis. fin. in privinția maririi lefeloru servitoriloru, pentru ca estu-modu să discute ambele de odatã. — Se primesce.

Col. Széll y raporteza in privinția petitiuniloru transpuse comisiunii financiare.

Siedintia se inchiaia la 12^{1/2} ore meridiane.

suspenda urmarirea arendasilor, cari au o sentinta judecatoresca in favoarea lor si in defavoarea Statului, si apoi camera se trece la ordinea dilei, dupa ce d. ministru va lua acestu angajamentu.

D. ministru de finantie spune, ca guvernulu are se primisca d'in castiuri vechie nerespuse ca la 11 milioane, si daca aru trebui se urmeze guvernulu cum voiesce d. Meitani, atunci arendasii, cari detorescu, n'aru ave de catu se intenteze procese guvernului, pentru ca se nu plateasca detor'a lor, de catu dupa terminarea procesului. Candu a venitu d-sa la ministeriu, a gasitu procese de milioane intentate de guvernulu contr'a arendasilor, d-sa n'a potutu de catu se urmeze cursulu acelor procese. Asemenea si pentru arendasii, cari de atunci n'au voitu a raspunde castiurile, d-sa n'a potutu de catu se intenteze procese si se faca, ca contractele se fia respectate si cass'a Statului despagubita, remanendu ca pe urma, daca arendasii voru castigá procesele lor contr'a Statului, se li se dea satisfactura legiuita. Consiliulu avocatiloru chiaru s'a pronuntiatu in acestu sensu si, chiaru daca arendasii voru fi avendu castigate procesele lor contr'a Statului la unele instantie, totu-si guvernulu va face a se respectá contractele pana la darea definitiva a sentintielor.

D. Primu-ministru comunica camerei unu mesagiu, pentru unu proiectu de lege, relativu la mai multe credite estr'a-ordinarie de 60,000; 15,000; 379,000.

D. ministru de finantie prezinta asemenea cereri de credite estr'a-ordinarie si de ordine, in suma de 2009 si de 68,000.

D. ministru d'in intru prezinta nesce proiecte de tace comunale.

La ordinea dilei este interpelarea d-lui P. Gradistenu; dar' d. Gradistenu a facutu cunoscutu biuroului ca este bolnavu si nu pote veni.

Dupa acest'a este la ordinea dilei interpelarea d-lui Cozadini; inse d-sa, dupa propunerea d-lui presiedinte, primisce a-si amena interpelarea, cu atatu mai multu, ca acumu mai are a-i adauge ce'a ce a astatu: ca guvernulu austro-ungurescu se impotrivesce, ca guvernulu romanescu se repare monastirea de la Suceva, care a aternatu totu-de-un'a de mitropol'a de Iasi; mai voiesce se intrebe daca este adeveratu, ca guvernulu austro-maghiaru, care se sparia lesne, va secularisa mostele Statului romanu d'in Bucovina. D. Cozadini voiesce se intrebe pre d. ministru alu instructiunii publice, daca guvernulu urmaresce pre calea internatiunale aceste cestiuni.

La ordinea dilei este discuterea si votarea pre articole a proiectului de lege, relativu la instituirea de perceptori comunali, luandu-se perceptiunea d'in man'a primarilor.

Dupa una discutie ore-care, camera primisce, fara modificatiune, art. I, era art. II. cu modificatiunile facute de d. Ceauru Aslanu. Art. III. se admite fara modificatiune. Se face propunerea a se suprima in totalu art. IV. si a se inlocui cu unulu redactatu de d. Aslanu. Ministeriulu si comisiunea adera la acesta modificare.

Estrasu d'in „Rom.“

VARIETATI.

*(Comora). Unu copilu de pastoriu d'in com. Teuti (in Biharia) a astatu ingropata una ola mare de lutu, carea contineá, precum se dice, mai multe mie taleri, d'in seculu 16 si 17. Tesaurlu astatu l'au impartitu intre sine mai multi locuitori, contr'a caroru a oficiulu tractualu a intreprinsu cercetare.

*. Resultatulu numerarei populului in cetatea Posionu, este urmatoriu: Individii de seculu barbatescu 21,467, femininu 25,077, la-olalta 46,544 locuitori. Secsulu frumosu, prin urmare, este in mare preponderantia, ca-oi d'intre 100 locuitori, 54 sunt de genulu femininu si numai 46 de celu masculinu. — Cetatea Clusiu (in Transilvania), carea dupa conscrierea d'in 1857 aveá numai 21,446 locuitori, are acuma 25,080 suflete; are, asié-dara, unu crescamentu de 3634; seculu frumosu prepondera numai cu 74 capete. — Cetatea Aradu are 31,796 locuitori.

*. (Statistic'a educatiunii populului) in comitatulu Posionului, dupa datele diariului „Pr. Z.“, este urmatori'a: copii obligati de-a frecuenta scol'a, dela 6—12 ani, sunt 32,942, dela 12—15 ani, 15,162, la olalta: 48,104. De relegea cat. sunt 39,002, helv. 1315, augsb. 4222, israel. 3565. (Nationalitatea, firescu, nu se pote sci, de-ora-co conscriptiunile si raporturile ofic. nu cunosc la noi alta nationalitate de catu pre cea magiara). In decursulu anului intregu frecuenta scol'a 11,812, preste ierna 18,431, si absentii anului intregu se urca la 23,808! 6908 sciu estí si serie, 3526 n'au carti. Invetiatori sunt, la-olalta, 367, scole de pomaritu 108. Numerulu comunelor fara scola este 116.

(In decursulu anului trecut) s'au edificatu in Pest'a preste totu 753 case, adeca: case noue cu patru caturi 8, cu trei caturi 18, cu doue caturi 22,

cu unu catu 38, parteru 173 si 7 fabrice. Se mai adausera la edificiuile cele vechie: catulu alu patru-lea la 1, alu trei-lea la 15, alu doilea la 14, catu primu la 34, ér' 393 case fara nice unu catu si 30 fabrice se mai largira.

*. (Statisticu). Numerulu locuitorilor de pre tota suprafacia pamentului face 1,228,000,000. D'intre acesti a, 552 milioane sunt de ras'a mongolica, 360 milioane de cea caucasa, 190 mil. de cea etiopica, 176 de ras'a malaica si unu milionu de cea americana. Numerulu mortiloru face pre totu anulu 38 milioane.

*. (Bibliografia). Au esitu de sub tipariu si se afla de vendiare la librariile Socecu, Ioanidu, etc. in Bucuresci, urmatoriele opere: Basme, Oratie, Pacaliture si Ghiciture, adunate de I. C. Fundescu, cu una intruducere despre literatur'a populara, de B. P. Hasdeu. Editiunea II, unu volumu in 8-u, 156 pagine, pretiulu 2 lei nooi (1 fl. v. a.) — apoi: Rasvanu si Vidra, poema dramatica in 5 canturi, de B. P. Hasdeu. Editiunea III, unu volumu in 8-u, 186 pagine, pretiulu 3 stanti.

Sciri electrice.

Berolinu, 25. ian. Arciducele Carolu Ludwig va caletori asta sera la Prag'a.

Viena, 25. ian. Dr. de Kaiserfeld a desemnatu pentru postul de ministru-presiedinte. — In senatulu imperialu s'a terminatu desbaterea a supra proiectului de adresa.

Municu, 25. ian. Magistratulu d' aici vota calugarulu Döllinger dreptulu de cetatiantu onorariu, pentru pasirea sa energica contr'a infalibilitatii papei. — Camerei se va prezinta unu proiectu de lege, relativu la abrogarea pedepsei de morte.

Parisu, 25. ian. Dinar. „Figaro“ spune: Toti lucratorii d'in Creuzot s'au rentorsu ieri in oficinele lor. In oficine d' mnesce actitate mare.

Madridu, 24. ian. (Siedintia cortesului.) La ordinea dilei e motiunea, relativa la eschiderea Bourbonloru dela tronulu ispaniolu. Echegaray respunde deputatulu Castellar dicendu, ca revolutiunea a nemicitu numai monarc'a, asié numita d'in gratia divina, si invita majoritatea, a nu crede cursei republicanilor. Adauge mai de parte, ca guvernulu n'are nici unu candidat, candu inse burbonii detronisati s'aru restaura, Ispania ar innotá in riuri de sange. Prim repeteza; ca nu se voru rentorce nece regina Isabela, nece principele Alfonso, eschiamandu: Neci candu, neci candu! Ministrii n'au nici unu candidat, afara de Topete, care, in co tinuu, e fidelu candidaturei principelui Montpensier. In fine apelleza la conciliare, repetendu, ca se va supune dorintiei majoritatii. Cortesii respinsera motiunea cu 150 contr'a 37 voturi.

Viena 25. ian. Cu ocaziunea discutiei de asta-di; a comisiunei camerei boieriloru a supra proiectului guvernului, relativu la inchiaia cea casatoriiloru intre persone, cari nu apartienu niciunei confesiuni recepte, proiectulu cestiunatu fu privitu d'in maimulte parti de neindestulitoriu. Deci, pentru a preveni confusiunile noue, se fece apela la oportunitatea intruducerei casatoriei civile. La casu, candu guvernulu n'ar' lua initiativ'a in privintia acest'a, se va prezinta una motiune.

Florentia, 25. ian. Guvernulu are de cugetu a cassá portulu liberu de la Venetia.

Viena, 26. ian. Program'a noului ministeriu s'a statoritu si s'a ascernutu degiá imperatului spre aprobare. List'a ministeriale este urmatori'a: Hasner presiedinte, Unger de justitia, Herbst de culte, Tinti de agricultura, Wagner pentru apanarea tierii. Kaiserfeld nu intra definitivu in ministeriu.

Lemberg, 26. ian. D'in caus'a renunciarii culegatoriloru, n'au potutu aparé a-jalta-ieri de locu foiele de aici, ieri au aparutu numai unele.

Constantinopolea, 25. ian. „Levant

Times“ anuncia, ca port'a a primitu socotelele relative la nãile pancerate si puscele cu acu, cari a resignatu vice-regele d'in Egiptu. Socotelele facu 12 milioane funti.

Viena, 26. ian. Regimulu ascerne unu formularu relativu la reducerea timbrului de diunale la unu diumetate cruceriu.

Viena, 26. ian. (Continuarea desbateri adresei. Raportorulu Tinti dice, ca caus'a nemulmimirei nu este constitutiunea, ci ur'a credita catre limba germana, care ura in prezinte n'are nici unu feliu de indreptatire, candu nationalitatea se considera de adeveratulu scopu postpunendu se ori-ce scopu de statu. Una reitortocere la starea vechia constitutiunale ar' fi un denegare a progresului. Federalismulu nu se pot introduce, de ora-ce Ungaria a inchiaiatu tractatu cu unu statu unitariu, ér' nu cu unu sãde state, si de ora-ce atunci ar' remane in realitate numai una legatura slaba de uniune personala. Raportorulu cetesce nesce cuventari d'indiet'a tirolesu d'in urma; apostrofaza pre Greuter, Jäger, Giovanelli (cari in urm'a acest'a parasesc sal'a.) Majoritatea este pentru constitutiune, inse si ea voiesce una schimbare a constitutiunii. d'ca se voru face propuneri positive conforma constitutiunii. Oratorulu intoneza restringerea sferei cancelarului imperialu si afla de bine, ca unu ministru se nu pota fi si deputatu. Se recere a una otarire acurata a fondului de despusetiune.

Viena, 26. ian. Giovanelli cere ca Tinti se fia provocatu la ordine, pentru atacurile lu contr'a Tirolesiloru, dicendu, ca Tirolesii nu sunt Austriaci, patria loru este Rom'a. Hopfen dechiar ca nu aprobeza cuvintele lui Tinti, nu afla insa cu cale ca se fia provocatu la ordine. Giovanelli replica: Tirolesii nu mai afla scutu in casa. (Strigari: oho!)

Viena, 26. ian. In decursulu desbaterii speciale a supra proiectului de adresa, c. Beust dechiar, ca in urm'a clarificatiuniloru ministrulu de interne, elu va vota acum in tote privintie pentru adresa majoritatii, si va renuncia la orice polemica.

Viena, 26. ian. „Presse“ anuncia ca, in urm'a refusarii definitive a lui Kaiserfeld, s'a propusu Hasner de ministru presiedinte. Cei-a-lalti ministri remanu in oficiu. „Presse“ dice mai de parte, ca d'impreuna cu propunerea de ministru-presiedinte a lui Hasner s'a ascernutu imperatului si unu formularu despre program'a de impacare.

Parisu, 26. ian. Faim'a despre retragerea unoru ministri, se deminte. Se asigura, ca Rochefort nu va protestá contr'a judecãtii aduse contr'a lui.

Burs'a de Viena de la 26. ian.

5% metall.	60.25	Londra	123.20
Imprum. nat.	70.50	Argintu	120.75
Sorti d'in 1860	98.30	Galbenu	5.80
Act. de banca	723. —	Napoleon'd'or	9.84
Act. inst. cred.	261.40		

Responsuri. OD. G. B. in Brasiovu. Nr. 40 vi s'a espedatu, era 43 ni lipsesce. — OD. Al. F. in N. Kend. Abonamentulu de pre a. tr. fati refuitu; pre an. 1870 sunteti notati cu 4 fl. v. a. — OD. I. Ghermanu in Szombattelke. La „Fed.“ v'ati prenumeratu séu la „Foi'a Asociatiunii Transilvane“ ca-oi epistol'a DVostre e adresa la Red. „Fed.“ cu 6 fl., si intr'adevoru nu contiene decatu 2 fl., si diceti, ca prenumerati „Foi'a Asoc. Trans.“

Proprietariu si editoriu **ALESANDRU ROMANU**
Redactoru respund. interim. **IONU PORUTIU.**